
Vrijplaats ja, marge nee

Rob Plum & Kim de Wildt

Gheel terecht constateerde Carlo Leget enkele maanden geleden (Friesch Dagblad, 11 oktober 2014) dat geestelijk verzorgers hun werk aan derden moeten kunnen uitleggen. Met een 'beetje oplopen met mensen', een 'methodiek van het zonder methodiek werken' en het 'goed kunnen luisteren' alleen zullen geestelijk verzorgers zich in de zorg van de toekomst niet kunnen handhaven. 'Spiritual care' en 'zorgethiek' zijn voor Leget de pijlers van de nieuwe identiteit, professionalisering is de koninklijke weg.

Inderdaad, de geestelijk verzorger nieuwe stijl moet een heldere en sterke positie kunnen innemen tussen de verschillende disciplines in een instelling. Men moet een taal leren spreken die niet wollig en vaag is, wellicht soms metaforen bevat, maar bovenal helder en duidelijk is.

In Legets voorstel speelt het woord 'professionalisering' een belangrijke rol. Vanzelfsprekend, zou je zeggen, want we willen toch allemaal met professionals te maken hebben en niet met een amateur. En zeker niet in de zorg: het kost allemaal geld, het gaat om mijn kostbare tijd en om mijn leven dat ik maar een keer leef. Met goede bedoelingen alleen kun je hier de oorlog niet winnen.

Er is echter ook een keerzijde aan professionalisering: om hun eigenheid te kunnen bewaren zijn disciplines gedwongen zich van elkaar af te grenzen en steeds hogere muren naar andere disciplines op te trekken. Het gevolg is dat de ene discipline zich een bepaald terrein toe-eigent en geïrriteerd is dat een andere discipline ook haar expertise op dit terrein wil inbrengen. Er wordt beweerd dat deze professionaliseringstrend niet toekomstbestendig is. Dit heeft ook te maken met de toenemende algemene beschikbaarheid van kennis: kennis wordt steeds meer van ons allemaal en kan dus niet meer gelden als het exclusieve eigendom van een bepaalde beroepsgroep.

Legets diagnose en pleidooi zijn dus wat ons betreft helemaal in de roos, alleen vragen wij ons af of de professionaliteit van de toekomst wel gelegen moet zijn in zo iets als 'spiritualiteit'. Ligt die niet meer in het vermogen om de wetenschappelijke kennis te duiden vanuit en met het oog op patiënten? Of nog anders gezegd: volgens ons moet men ervoor waken dat we in de keuze voor ons soort van professionaliteit niet in de val trappen opnieuw een woord te kiezen dat ons terrein afbakent van andere terreinen en dat bovendien voor velen een uitermate wollig woord is. De toekomst van geestelijke verzorging is niet gebaat met de aanduiding van een nieuw materieel object, maar met die van een invalshoek, hoezeer wij ons uitgerekend daarmee misschien ook schuldig maken aan vaag taalgebruik.

Het profiel van de geestelijk verzorger zou zich het beste moeten laten omschrijven als professionaliteit voorbij de professionaliseringsdwang; als een vrijplaats voor een visie op mens-zijn die niet gecompartmentaliseerd is en daarom interdisciplinair van karakter zou moeten zijn. Door de vrijplaats op te geven, of hoogstens in de marge toe te staan, zoals Leget wil, vergroot je misschien inderdaad de kans om mee te gaan in de vaart der volkeren, maar dreig je ook je eigen profiel en legitimiteit te verliezen.